

СТАНОВИЩЕ

от

проф. д. изк. Петер Кънчев Цанев

на

Дисертацията

*„Психологически аспекти на окултизма
в творчеството на Кандински”.*

Докторант:

Яна Петева Миновска

Предоставеният дисертационен труд от Яна Петева Миновска е с обем от 224 страници. Дисертацията включва изключително богата и изчерпателна литература по темата на изследването. Структурата на съдържанието е разпределена в шест глави, уводна и заключителна част:

Глава 1. Историография, изследователски посоки и актуалност на темата за окултния контекст на модерното изкуство

Глава 2. Фонова атмосфера на руския *Fin de siècle*

Глава 3. 1889 - 1895. Духовното на архаичната магичност. Предпоставки. Езически народотворчески символизъм като израз на духовното

Глава 4. 1896 – 1907 г. Личен символизъм

Глава 5. Мюнхен. 1908 – 1914 г. Психологически аспекти на окултното в творчеството на Кандински. Преходът от символизъм към абстракция, като живописен израз на духовното.

Глава 6. Категорията “духовно” в светогледа на Кандински

Целите и задачите на изследването са ясно формулирани като тяхната същност определя и самата съдържателна структура на дисертационния труд.

Методологията на изследването е заявена и коментирана като намерение, но не е специално дискутирана, а се разкрива комплексно под формата на избрани методи и подходи в самия ход на изложението.

Първа глава е посветена на общите историографски аспекти, свързани с проучването на окултния характер на модерното изкуство. Проблематизирана е връзката на абстрактното изкуство с окултизма. Тематизирана е най-вече връзката между окултизма и модерния художник като специфичен културен феномен, който рефлектира върху обекта на изкуството и неговия характер. Тази част от изследването има ценен информационно-теоретичен характер. Разгледани са проблеми, свързани с историческия контекст на идеи и автори, които правят възможно обособяването на специфична област от теоретични въпроси и подходи в пресечните точки между окултизма и модерното изкуство.

Втора глава прави обзор на зараждането и проявата на окултните течения през втората половина на 19 век. Проучени и анализирани са идеи от различни окултни направления и тяхното влияние върху естетиката и теорията на изкуството. Основно е разгледано и анализирано

разпространението на спиритуализма сред руската интелигенция през последните десетилетия на 19 век.

Трета глава проследява интереса на Кандински през студентските му години към духовната страна на явленията и по-специално по време на обиколката му в северната руска губерния Вологда. Интерес в тази част на изследването представляват психологическите интерпретации и хипотези на докторантката, базирани върху малко обсъждани от изкуствознанието факти, които представят младия Кандински като „етнограф и шаман”.

Четвърта глава анализира широкия спектър от значения, които Кандински влага в понятието „духовно”. Внимателното интерпретиране на творчеството на художника по време на началните години в Мюнхен служи като база за обособяване на различни образи и символи с мистичен, окултен и психологически характер, които отразяват отношение към свръхестественото и преход към личностно знание за метафизични истини и принципи, характерни за гностицизма, теософията и антропософията.

Пета глава разглежда достигането до абстракцията в творчеството на Кандински като проявление и интерпретация едновременно на окултни идеи и интерес към разностранни психологически изследвания и методи, ориентирани към духовния свят. Посочена е връзката между експерименталната дейност на Кандински и идеите на английските теософи Ана Безант и Чарлз Летбитър и по специално тяхното разбиране за мисловните форми в книгата им „Мисловни форми” от 1901 година с коментирани от много автори илюстрации на цветни безпредметни форми, които на практика се явяват и първите модерни абстрактни изображения в западната европейска култура, и премълчаваните и недостатъчно изследвани пътища на последвалия им трансфер в сферата на високия модернизъм.

Шеста глава разглежда категорията духовно в теоретичното творчество на Кандински. Направен е комплексен анализ на понятията, върху които Кандински базира своя творчески мироглед като се интерпретирани различни осъзнати и неосъзнати окултни аспекти, върху които той е изграден. В тази глава са ясно заявени и защитени също така и личните изследователски пристрастия на докторантката.

Дисертацията *„Психологически аспекти на окултизма в творчеството на Кандински”* е оригинално научно изследване, което е базирано върху задълбочени теоретични познания. Успехът на дисертацията е свързан с иновативен подход към сложна проблематика, която има важна роля за преосмисляне на представата за съществуващата по думите на американския историк на изкуството Доналд Прециози „диференциална заплетеност“ на взаимодействията между религия и изкуство в историята на модерната култура.

В заключение смятам, че научната стойност на предложени дисертационен труд е безспорна и отговаря на изискванията за придобиване на образователна и научна степен “Доктор”.

20. 05. 2016 г.
София

/проф. д. изк. Петер Цанев/